

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

Palestinský narativ v beletrii 20. a 21. století
Bakalářská práce

Jméno a příjmení autora: Natálie Podlipná

Studijní obor: Transkulturní komunikace

Vedoucí práce: ThLic. Mgr. Lukáš de la Vega Nosek, Ph.D.

Ročník: III

Forma studia: Prezenční

Hradec Králové 2025

Zadání bakalářské práce

Autor: Natálie Podlipná

Studium: P21P0921

Studijní program: B0288A100003 Transkulturní komunikace

Studijní obor: Transkulturní komunikace

Název bakalářské práce: Palestinský narativ v beletrii 20. a 21. století

Název bakalářské práce AJ: The Palestinian narrative in fiction of the 20th and 21st centuries

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce se bude zabývat palestinským narativem od 20. století z pohledu čtyř autorů, dvou žen a dvou mužů. Práce analyticky představí čtyři překlady textů od Ghassána Kanafáního (1936-1972) - Muži na slunci, od Mahmúda Darwíše (1941-2008) - Deník všedního smutku, od Susan Abulhawové (nar. 1970) - Modrá mezi nebem a vodou a od Adania Shibliové (nar. 1974) Minor detail. Práce se následně zaměří na některé společné výrazové prvky, a obrazy a dá je do kontextu k palestinské situaci. Závěrem se práce zeptá, zdali je adekvátní studovat beletrii z pohledu transkulturní komunikace.

Ghassán Kanafání, Muži na slunci, in: Gh. Kanafání, Muži na slunci a jiné povídky, Praha: Svoboda, 1982, s. 5-100

Mahmúd Darwíš, Deník všedního smutku, Praha: Československý novinář, 1989

Susan Abulhawa, Modrá mezi nebem a vodou, Praha: Plus, 2015

Adiana Shibli, Minor detail, Deptford: Fitcarraldo editions, 2020

Avi Šlaim, Izrael a Palestina. přehodnocení, revize a vyvracení, Praha: Academia, 2016

Šlomo Sand, Jak byl vynalezen židovský národ, Praha: Rybka Publishers, 2015

Šlomo Sand, Jak byla vynalezena země izraelská, Praha: Dauphin, 2019

Ilan Pappé - Noam Chomsky, O Palestině, Praha: Broken Books, 2015

Ilan Pappé, Deset mýtů o Izraeli, Praha: Rybka Publishers, 2022

Zadávací pracoviště: Katedra kulturních a náboženských studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: ThLic. Mgr. Lukáš de la Vega Nosek, Ph.D.

Oponent: doc. Mgr. David Bouma, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 8.12.2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením ThLic. Mgr. Lukáše de la Vega Noska, Ph.D. samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 15.7.2025

.....

Natálie Podlipná

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce ThLic. Mgr. Lukášovi de la Vega Noskovi, Ph.D.
Za cenné rady, náměty a inspiraci.

Anotace

Práce se bude zabývat palestinským narativem o 20. století v pohledu čtyř autorů, dvou žen a dvou mužů. Práce analyticky představí čtyři překlady textů od Ghassána Kanafáního (1936-1972) - Muži na slunci, od Mahmúda Darwíše (1941-2008) - Deník všedního smutku, od Susan Abulhawové (nar. 1970) - Modrá mezi nebem a vodou a od Adania Shiblíoové (nar. 1974) Minor detail. Práce se následně zaměří na některé společné výrazové prvky, a obrazy a dá je do kontextu k palestinské situaci. Závěrem se práce zeptá, zdali je adekvátní studovat beletrii z pohledu transkulturní komunikace.

Klíčová slova: Izraelsko-palestinský konflikt, identita, vlast,

Abstract

The thesis will deal with the Palestinian narrative of the 20th century from the point of view of four authors, two women and two men. The thesis will analytically present four translations of texts by Ghassan Kanafani (1936-1972) - *Men in the Sun*, by Mahmoud Darwish (1941-2008) - *Diary of Everyday Sadness*, by Susan Abulhaw (born 1970) - *Blue Between Sky and Water* and by Adania Shibli (born 1974) *Minor detail*. The thesis will then focus on some common expressive elements and images and put them in the context of the Palestinian situation. In conclusion, the thesis asks whether it is adequate to study fiction from the perspective of transcultural communication.

Keywords: Israeli-Palestinian conflict, identity, country

Obsah

Úvod.....	8
1. Obecný vhled do Izraelsko-palestinského konfliktu.....	10
2. Dějinná linie knihy Muži slunce od Ghassána Kanafáního	11
2.1 Klíčová místa a jejich role v palestinském konfliktu v literárním díle.....	16
2.2 Podrobná analýza palestinského narativu v podání Ghassána Kanafáního.....	18
3. Dějinná linie knihy Deník všedního smutku od Mahmuda Darwíše	19
3.1 Klíčová místa a jejich role v palestinském konfliktu v literárním díle	23
3.2 Podrobná analýza palestinského narativu v podání Mahmuda Darwíše.....	23
4. Dějinná linie knihy Modrá mezi nebem a vodou od Susan Abulhawa	25
4.1 Klíčová místa a jejich role v palestinském konfliktu v literárním díle.....	30
4.2 Podrobná analýza Palestinského narativu v podání Susan Abulhavy	30
5. Dějinná linie knihy Minor details od Adania Shibli	32
5.1 Klíčová místa a jejich role v palestinském konfliktu v literárním díle.....	33
5.2 Podrobná analýza palestinského narativu v podání Adanii Shibli.....	34
6. Porovnání a následná analýza mužské a ženské interpretace palestinského konfliktu v beletrii	36
7. Propojenost narativu v beletrii vůči transkulturní komunikaci.....	38
Závěr.....	39
Literatura	40

Úvod

Úvodem bych ráda představila tuto bakalářskou práci, která se věnuje palestinskému narativu v beletrii 20. a 21. století. Domnívám se, že toto téma patří mezi nejdiskutovanější a nejvíce analyzované otázky moderní doby, neboť v mnoha lidech zanechalo hlubokou bolest a pocit beznaděje. Palestinský konflikt se stal předmětem četných výzkumů etického, kulturního i náboženského rázu a vyjevil se jako jeden z nejdéle trvajících a nejvíce analyzovaných problémů s politickým, teologickým i humanitárním rozměrem. Jeho dopady byly zásadní pro mnohé, kteří nejen ztratili svůj domov, ale též pocit identity a sounáležitosti. Přesto nelze opomenout jejich houževnatost a vlastenecké cítění, což ve mně jako studentce transkulturní komunikace zanechalo silný dojem a vedlo mě k rozhodnutí toto téma zpracovat a předat tak povědomí o samotném konfliktu v beletrii.

Beletrie 20. a 21. století se stává důležitým prostředkem, který nám umožňuje pochopit palestinský narativ a zachytit jej v celé jeho komplexitě. Výběr tématu „Palestinský narativ v beletrii 20. a 21. století“ tak rozhodně nebyl náhodný. Můj hluboký zájem o palestinskou kulturu, jazyk a náboženství mě přivedl k úvaze, jak silně může literární slovo ovlivnit lidskou mysl. Literatura nám dává možnost nahlédnout do prožitků těch, které postihla tragédie ztráty vlasti a identity. Ukazuje nám pravdu, která prostupuje postiženými oblastmi, a často zasáhne lidské vědomí podobně silně jako samotná zkušenost. Literatura tak podle mého představuje jeden z klíčových komunikačních mostů mezi národy – umožňuje předávat hodnoty, myšlenky, tradice a budovat kolektivní paměť.

Abych mohla naplnit cíl této práce a doložit tezi o literatuře jako prostředku mezikulturní komunikace, vybrala jsem čtyři literární díla, která k tomuto záměru vhodně poslouží. Nejprve se však v první kapitole zaměřím na obecné vyličení palestinského konfliktu a jeho klíčových událostí. Druhá kapitola bude věnována románu „Muži ve slunci“ Ghassána Kanafáního, včetně autorovy autobiografie, analýzy klíčových míst a jeho specifického literárního stylu propojeného s vlasteneckým cítěním. Třetí kapitola se bude zabývat dílem Mahmúda Darwíše „Deník všedního smutku“, opět s důrazem na život autora, obsah díla, klíčové prvky i symboliku. Čtvrtá kapitola pak představí román Susan Abulhawy „Modrá mezi nebem a vodou“ a pátá knihu Adanie Shibli „Minor

Detail“, přičemž obě kapitoly se budou zabývat nejen dějem, ale i literárním stylem a symbolikou autorek. Šestá kapitola bude srovnávat mužskou a ženskou interpretaci konfliktu a sedmá kapitola propojí závěry s oborem transkulturní komunikace. Práci uzavře shrnující závěr.

Touto prací chci poukázat na význam tématu nejen na akademické rovině, ale i z hlediska obecné diskuze o spravedlnosti, identitě a samotném lidství. Práce tak má poskytnout ohnisko pro hlubší porozumění napříč kulturami.

V rámci psaní této práce jsem využila nástroj ChatGPT od společnosti OpenAI jako pomocný zdroj, především pro stylistické a jazykové úpravy textu, revizi srozumitelnosti odborného vyjadřování a také pro rychlou orientaci v literárních kontextech.

Použití tohoto nástroje považuji za legitimní, neboť sloužil pouze jako podpůrný prostředek pro vyjasnění struktury a formulaci odborného jazyka, nikoli k nahrazení vlastního výzkumu či analýzy literárních děl. Tento přístup odpovídá moderním trendům využívání digitálních asistentů ve vysokoškolském studiu a rozvoji akademických dovedností.

1. Obecný vhled do Izraelsko-palestinského konfliktu

Izraelsko-palestinský konflikt jak víme patří mezi nejdelší a nejsložitější konflikty naší historie. Kořeny tohoto konfliktu sahají až do konce 19. století. V této době se začal vyvíjet sionismus. V tomto židovském hnutí šlo převážně o návrat Židů do Palestiny. Židovské imigrace se tak začala poprvé objevovat při první světové válce, kdy začalo docházet k napětí mezi židovským a arabským lidem. Po druhé světové válce, se židovská populace více a více přesouvala na území Palestiny, což vyvolávalo pocit ztráty jednoty. Celá tato situace eskalovala v roce 1947, kdy se Organizace spojených národů rozhodla o rozdělení Palestiny na židovský a arabský stát. Arabská populace to nepřijala, což mělo za následek občanskou válku.¹

V roce 1948 byl vyhlášen nový stát Izrael. Ten byl však napaden arabskou stranou. Jednalo se o Egypt, Jordánsko, Sýrie, Libanon a Irák. Izrael však útok překonal. To mělo za následek migraci palestinského obyvatelstva. Palestinci tento čin ze strany Izraele nazývají „Nakba“ nebo-li katastrofa. OSN tak přišlo s rezolucí č. 242, která vyzývala Izrael ke stažení z okupovaných území výměnou za mír. Toho se však povedlo docílit jen u Sinajského poloostrova. V roce 1987 Palestina započala první intifádu, tedy povstání proti Izraeli. Tento akt následovali boje, protesty a násilí. V roce 1993 došlo k vytvoření organizace pro osvobození Palestiny (OOP). Palestina tak začíná řešit důležité otázky jako jsou hranice, Jeruzalém nebo návrat uprchlíků. V roce 2000 vypukla Druhá intifáda, která byla mnohem násilnější než ta první. Další důležitý akt se stal v roce 2007 kdy kontrolu nad Gazou převzalo radikální hnutí Hamás. Dalo by se tak říci, že mírové jednání ze stále znemožněno. Izraelsko-palestinský konflikt tak zůstává stále nevyřešeným. Jedná se tak o jeden z nejkomplexnějších konfliktů naší historie.²

¹ SAND, Shlomo. *Jak byl vynalezen židovský národ*. Přeložil Veronika HOUDOVÁ, přeložil Přemysl HOUDA. V Praze: Rybka Publishers, 2015. ISBN 978-80-87950-16-6

²SAND, Shlomo. *Jak byla vynalezena Země izraelská: od Svaté země k vlasti*. V Praze: Dauphin, 2019. ISBN 978-80-7272-264-8.

2. Dějinná linie knihy Muži slunce od Ghassána Kanafáního

Ghassán Kanafání, Je jedním z velmi významných autorů, který se věnoval nejen literatuře, ale i novinářině. Taktéž se uchýlil jako aktivista v politických otázkách, což úzce formovalo jeho literární tvorbu. Palestinský autor se narodil 8. dubna 1936 v Akko, což je severní město Palestiny. Jeho život byl ovlivněn jednou dalo by se říct z nejvýznamnějších historických událostí, jenž ovlivnila Izraelsko-palestinskou kulturu a vztahy. Mluvíme zde o vzniku státu Izrael v roce 1948, což za následek mělo obrovskou migrační vlnu. Veškerou společnost i jeho rodinu to tak na základě vzniku státu Izrael donutilo k fenoménu, který je nám studentům transkulturní komunikace velice známý a to k emigraci do Libanonu, což je země středního východu. Samozřejmě měla tato zažitá zkušenost za následek ovlivnění jeho literární tvorby a používání symboliky a témat týkající se oné zkušenosti. Snaží se tak skrze svá díla popsat emoce, které v mládí sám prožíval. Jeho využívání klasických pojmů jako je strach, hněv, vyřazení ze společnosti a ztráta identity či domova je jasnou charakteristikou jeho tvorby.

Jeho celková tvorba byla ovlivněna jeho zkušeností. Mám-li zmínit dílo, které zde budu popisovat, autor v něm promlouvá skrze jeho osobní život. Tedy po jeho nuceném přesunu i s jeho rodinou do Libanonu, byl jeho dalším domovem Bejrút, kde neotálel a nadále pokračoval ve své akademické kariéře. Jeho dalším „domovem“ byl Damašek, což je hlavní město Sýrie kde Ghassán Kanafání pokračoval ve svém vzdělání přesněji na Francouzské škole a poté se přesunul do Arabsky mluvící vysoké školy, ve které se zformoval jeho styl psaní a díky tomu co zažil se velmi silně začal zajímat o problematiku obsahující zkušenost uprchlíků a jejich snahu o navrácení do vlasti a znovu nalezení své identity. Jejich silná sounáležitost jim tak dává velkou výhodu v oblasti boje za své životy a práva, která jsou a byla jim upírána. .

Dalším dle mého velmi důležitým momentem jeho života, který se objevil v jeho literatuře je přestěhování se do Kuvajtu v roce 1952, kde se vzhledl v pracovní pozici učitele. Tento moment považuji za velmi důležitý, protože právě zde bylo napsáno významné dílo “Muži na slunci” (1963), které je nazýváno jako jedno z nejdůležitějších děl arabské literatury 20. století. Kniha se tak věnuje třem palestinským uprchlíkům, kteří se snaží nelegálně dostat do Kuvajtu. Autor tímto dílem tak vyjadřuje nespokojenost vůči fungování státních složek a upozorňuje na neschopnost státu pomoci uprchlíkům v nouzi.

Jeho literární kariéra však nekončí jen u díla, jenž jsem si pro tuto bakalářskou práci vybrala. Autor napsal mnoho dalších knih jako je například „Navrátí se v dešti“ s datem 1969, ale taktéž je autorem díla „Povídky z Gazy“ z roku 1972. Tyto díla byla mnohokrát překládány a mnoho výzkumníků i pouhých čtenářů se snažilo o jejich i kdyby jen částečnou interpretaci. Jeho díla by se tak dala považovat za „společenská klenot“ díky jejich snaze předat povědomí o jisté spravedlnosti a boji za svou lidskost.

Ráda bych zde také zmínila jeho osobnější život, nežli jen ten kariérní. Ghassán Kanafání se v roce 1961 oženil s umělkyní, která se jmenovala Anni Høver. Tato dánská žena mu dala dvě krásné děti, které následovaly jeho odkaz. Tento svazek tak podporuje a nastiňuje relevanci ohledně pochopení vůči jiným kulturám.

Kanafání zářil nejen v psaní, ale taktéž i v novinářině. Jeho život tak naplňovaly různé politické otázky. Jeho kariéra v novinářině tak obsahovala aktuality, kterými se v dané situaci a momentu zabývala většina společnosti. Zkrátka udával směr, podle událostí, které byli milníkem pro lid.

Ghassán Kanafání zemřel 8. července 1972, kdy byl zavražděn rukou izraelské tajné služby Mossad v Bejrútu. Jeho tragické úmrtí zapříčinila detonace výbušniny umístěné v jeho autě. Tak skončil život jednoho z nejvýznamnějších palestinských autorů. Jeho odkaz stále žije a je předáván dalším generacím. Zkrátka jeho myšlení bylo revoluční. Jeho dědictví tak pokračuje dál s narůstajícím pochopením a boje za spravedlnost den co den. Jeho symbolickým zakončením se tak stává svoboda a mezikulturní porozumění.

Děj začíná u jediného toku řek Eufrat a Tigris, nazývaného Šatt al-Arab, který má začátek poblíž Basry. Dílo pojednává o postavě jménem Abú Kajs, který intenzivně přemýšlí o tom, odkud se vlastně bere vlhkost v srpnovém horku, víme-li, že nepršelo. Na to navazuje neznámá postava, která mu odpovídá metaforou o spojujících se řekách dohromady, což dle mého názoru a interpretace na danou záležitost utváří symboliku dvou řek jakož to dvou bojujících stran.

Začátek příběhu tak vzpomíná na ojedinelého učitele. Vyprávění se odehrává jednoho večera, kde učitel pobývá u starosty, který mu nabídl možnost vést večerní modlitby v Jaffě, tedy do lokace kde byl přeložen. Tuto vzácnou možnost však učitel odmítl, pod skromnou argumentací, že jeho jednou jedinou v životě rolí je učit, a ne vykonávat duchovní záležitosti jako imám. Další argumentací je, že se neumí ani správně

modlit. Starostova pozornost tak přechází na dotaz co tedy vlastně učitel umí. Učitel odpovídá, že umí střílet, čímž se otevírá motiv válečného konfliktu.

Příběh tak navazuje drasticky na situaci u Šatt al-Arab, kde učitel byl nalezen mrtvý ještě předtím, než vesnice bohužel padla do spárů Izraele. Učitelova smrt je autorem interpretována jako důkaz o božím zásahu a osudu, který si pro nás bůh nachystal. Otevírá se tak teologické okénko pro lehčí pochopení souvislostí a myšlenky zda úmrtí rukou Izraelce není ponížení tedy zavrženíhodné bohem.

V příběhu se tak pokračuje vzpomínkou týkající se učitele a jeho syna, který často pozoroval z okna během výuky. Narozením jeho dcery, kdy při tom hleděl do dále na horizont Kuvajtu se jeho synu otevírá podvědomí o Kuvajtu a tak v dospělosti tutéž zešedlou vzpomínku otevírá realitě a prchá do zmíněného státu.³

Dílo dále pokračuje novelou nazývanou jako „Návrat do Haify“, která ožívá v období po druhé světové válce, jejíž příčinou byl velký počet Palestinců žijících v exilu. Příběh se tak celkově snaží vyzorovat chování několik postav, které se i přes obtíže jimiž si procházejí, snaží najít a znovu obnovit svůj domov.

Jedna z prvních kapitol nese název po hlavní postavě, která v ní prochází složitými situacemi. Příběh tak začít v pašerácké kanceláři v Basře, kde Asad, tedy hlavní postava příběhu, se snaží o možnost opustit Basru a za pomoci pašeráka lidí začít novou kapitolu v Kuvajtu. Majitel kanceláře si za své služby žádá velkou sumu peněz a tedy 15 dinárů, což Asadovi probudí negativní emoce. Tyto emoce pocházejí z obav i zkušenosti, že průvodce, který má zajistit jejich bezpečné překročení hranic do státu, uteče dřív, než dosáhnou požadovaného cíle. Asad na základě těchto informací požaduje možnosti platby až po příchodu do Kuvajtu, samozřejmě však nemůžeme počítat s tím, že majitel bude souhlasit. Ten trvá na okamžité platbě, které se nedočká a tak vyhazuje Asada ven na ulici. Asad cítí nenávist a zklamání, když si uvědomuje, že je jen další Arab na silnici, který hledá útočiště. Zde se objevuje stejný vzorec, který již známe a to pocit ztráty, opuštění a pocit, že jedinec nemá kam jít. Je na ulici, není doma, není ve své vlasti.

³ KANAFANI, Ghassan. *Muži na slunci a jiné povídky*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1982.

Autor tak hlavní postavu přiměje vzpomínat na Abdalláha, který se taktéž věnoval pašeráctvím, a který Asada před pašoval z Jordánska do Iráku. I přesto, že Asad zaplatil 20 dinárů tedy vyšší částku než měl napodruhé, Abdalláh ho i tak byl schopen podvést a vysadil ho v poušti. Touto zkušeností se nám otvírá téma zrady a nedůvěry, které je v příběhu opakovaně přítomna. Abdalláh přislíbil Asadovi bezpečnou cestu do Bagdádu. Ten pašování uskutečnil na základě povinnosti k Asadovu otci, ale nakonec vzpomínka končí tak, že ho nechal na pospas osudu v poušti. Asadovi se i přes pocit opuštěnosti a zrady podařilo dostat do bezpečí díky laskavosti dalších cizích lidí, což zdůrazňuje kontrast mezi krutostí pašeráků a nezištnou pomocí obyčejných lidí, kteří chápou situaci ve, které se mnoha lidí nacházelo.

Ghassán Kanafání svým dílem pokračuje skrze setkání Marwána s majitelem pašerácké kanceláře. Marwána pohlcuje ztracenost a pocit zoufalství, který se odráží v celém díle Kanafáního. Konflikt s majitelem eskaluje do takových mezí, že hoch je nucen vyhrožovat udáním na policii, to však majitel kanceláře nepovažuje za hrozbu. Znova se tak dostáváme do symboliky vyhození na ulici tedy vyhoštění z vlasti. Venku na ulici se Marwán setkává s mužem jménem Bambus, který mu nabízí propašování do Kuvajtu za pouhých pět dinárů. Chlapec necítí, že by měl na výběr a tak souhlasí. K takové cestě je však potřeba více lidí a tak se propojují kapitoly o Asadovi, Marwánovi a Abú Kajsem.

Marwán a Asad se setkávají s Bambusem a jeho přítelem Abú Kajsem, který jim ochotně nabízejí přepravu za 10 dinárů. Plán je zcela jednoduchý. Všichni muži se musí schovat se do vodní nádrže bohatého muže, aby mohli projet autem přes hranice bez jakéhokoliv podezření. Asad a Marwán z pocitu zoufalství i přes nechuť souhlasí, i přestože mají pochybnosti o plánu. Během cesty Bambus vzpomíná na příběhy pašeráků, kteří nechali lidi zemřít v poušti, což přidává další vrstvu napětí a strachu z neznámého dobrodružství, jenž je čeká.

Muži se mezi sebou domluví a přechází se k samotné cestě obsahující přestávky. Parta tří mužů se připravuje na zásadní úkol, který jim Bambus přidělil. U Hranic je Bambus nabádá aby vlezli do cisterny, která je nenáviděna svou vysokou teplotou uvnitř. Po krátké pauze se muži připravují, svlékají oblečení a namáhavě se vracejí do cisterny, doufajíce, že tam budou muset být jen sedm minut, jasný odpočet Bambusa na projetí prvních hranic bez problému. Druhé hranice bylo obtížnější tudíž osudové. Bambus přijíždí k celnici v Matlá, kde úředníci silně zdržují potvrzení průjezdu, na základě poskytovaných informací od bohatého zaměstnavatele o Bambusově zálibě v jedné ženě.

Po získání potřebného podpisu rychle ujíždí za první zatačku, kde otevírá cisternu a s neblahým pohledem zjišťuje, že všichni muži uvnitř jsou mrtví. Tento tragický moment ukazuje krutost a nebezpečí pašování lidí.

Bambuse čeká velmi obtížné rozhodnutí o tom co s těly udělat a jak s nimi vynaložit. Toto přemítání je dle mého symbol neúcty k zabítí lidí rukou, jenž nebyla boha. Plánuje je pohřbít, ale nakonec se rozhodne nejhůře jak jen může. Jejich ubohá těla nechává u odpadků, aby o ně bylo postaráno státem. Mezi tím co těla vytahuje z cisterny, obere je a beze studu si vezme jejich peníze a odjíždí od místa činu. Jeho myšlenky jsou k nezastavení. Přemýšlí proč muži netloukli na cisternu a nekřičeli. Tento moment tak jasně ilustruje Bambusovu vnitřní krizi a pocit viny.

Další část příběhu se odvrací od morbidnější části knihy. Navazuje tak na Saída S. a jeho ženu Safíji, kteří se navrací do Haify po dvaceti dlouhých letech. Tento nápad prolil jejich duše na tolik, že jej museli uskutečnit. Jednalo se o vzpomínku, která hovoří o opuštění novorozeného syna během začátku války, kdy se žena snažila zachránit manžela. Návrat pro syna domů jim nebyl umožněn, což je velmi úzce spjato s pocitem opuštění vlasti bez toho aniž by to bylo chtěné. Pár se tak nevrací nikam jinam, než do svého bývalého domova, který opustili během války v roce 1948. Když přijíždějí ke svému bývalému domu, kde před válkou žili, otevírá jim žena jménem Majram, která nyní v domě bydlí. Majram jim s ochotou vypráví, jakým způsobem se do domu dostala, tedy že přes židovskou agenturu a našla v něm pětiměsíční dítě, kterého se ujala. Saíd a Safíja se tak s vervou snaží zjistit, co se stalo s jejich synem Chaldúnem, kterého museli nechat v domě při útěku.

Saíd a Safíja nakonec zjišťují pravdu o jejich synovi, nyní jmenovaném jako Dóv. Chlapec, nyní dospělý žije s Majram a jejím manželem. Ve chvíli kdy na chlapce čekají objeví se ve dveřích v izraelské vojenské uniformě, z čehož jsou manželé nesmírně zdrcení. To odpovídá vztahům Izraele a Palestiny a interpretaci, kterou nám zde autor nabízí. Dóv samozřejmě tuto problematiku vnímá a pocítuje jako chtěné opuštění, zradu a neúctu, tudíž s nimi nechce mít nic společného a obviňuje je, z pocitů jenž se v jeho srdci nacházejí. Vidíme zde opětovný kontrast této metafory puštění dítěte s opuštěním vlasti a tudíž ztrátou vlastní identity. Saíd se tak intenzivně snaží Dóvovi vysvětlit, co je vlast a co znamená být Palestincem, ale uvědomění, že Dóv je vychován izraelským míněním je pro ně zatracením sebe sama. Saíd a Safíja se vracejí do svého nového života, kde se rozhodují bojovat za svou budoucnost a vlast, místo aby se soustředili na minulost.

Zprva jejich emoce nebyli pozitivní, avšak představa budoucnosti je naplňuje láskou a pokorou i k druhému národu.

Novela „Návrat do Haify“ se zabývá tématy vlasti, identity a návratu. Prostřednictvím různých linií, jenž nám autor nabízí, nám pomáhá pochopit důležitost stránky aktivního podílení se na své identitě a nepřetržitém boji za svou vlast. Příběh je plný metafor a symbolů, které čtenáři nabízejí hlubší pochopení situace uprchlíků a jejich boje o přežití následovaným návratem do vlasti.

Asadova příběhová linka je plná zrad a neustálého boje o přežití. Jeho zkušenosti v něm zanechávají lekci, o přežití nejsilnějšího. Tento motiv je samozřejmě přítomen i u ostatních postav, které se snaží najít nový domov a bezpečí.

Marwánova cesta s Bambusem poukazuje na čiré zoufalství lidí při snaze najít bezpečí a nového začátku. Tragický konec jejich cesty je připomínkou krutosti a nebezpečí, kterým čelí uprchlíci.

Návrat Saída a Safíji do Haify je symbolickým návratem do nezdárné minulosti a snahou obnovit ztracený domov skrze postavu syna, jenž je symbolem domova. Jejich setkání s Majram a odhalení, že jejich syn byl vychován jako Žid, je srdcervoucí moment, který poukazuje na složitost identity a loajality, kterou rodiče po synovi vyžadují. Odmítnutím svých biologických rodičů se Dóv otevírá emocím vyznačující, že některé rány jsou příliš hluboké, aby se zcela dokonale zahojily.

Novela tak nabízí hluboký pohled na problematiku exilu, identity a návratu. Kanafání se tak snaží čtenářům předat vhled do života v exilu, a opětovné možnosti vrátit se do míst, která kdysi nazývali domovem, lidé často však zjistí, že nic už není jako dřív. Je to příběh o boji za vlastní identitu a důstojnost v nehostinném světě, kde přežívají jen ti nejsilnější. Autor tak čtenářům přibližuje složitost a bolest uprchlické zkušenosti, přičemž zdůrazňuje důležitost naděje a odhodlání.⁴

2.1 Klíčová místa a jejich role v palestinském konfliktu v literárním díle

Ghassán Kanafání je jedním z nejvýznamnějších palestinských autorů. Jeho postavy znázorňují komplexy, kterými se Palestinská identita zabývá a to je vyhnání,

⁴ KANAFANI, Ghassan. *Muži na slunci a jiné povídky*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1982.

ztráta domova a vnitřního rozporu palestinských uprchlíků. Místa, která Kanafání zmiňuje nesou hluboký symbolický, historický i politický význam. Skrze místa se tak postavy vyvíjejí. Haifa tak nese nádech ztracené minulosti a vědomí o nemožnosti návratu do fyzického historického místa. Fyzické místo tak vnímá jako ztracenou národní identitu. Kanafání zde záměrně volí město, které po roce 1948 připadlo Izraeli.

Metaforou se tak stává dům, do kterého se manželé vrací. Ten je stále na svém místě, ale žije v něm někdo jiný. Tímto popisuje pocit nemožnosti navrátit se ke svým kořenům a domovu. Podobně zásadní roli hraje v novele *Muži na slunci*. Daná místa se tak mohou přirovnat k pocitu opuštění. Zásadní místem se tak stává Kuvajt. Kuvajt by tak mohl znázorňovat touhu po klidu. Toho však nejde dosáhnout skrze strach a pocit ztráty identity. Samotná cisterna, tak odděluje život od smrti, ukazuje nám ztrátu povědomí o okolním světě tedy tom našem. Postavy jsou ztracené a dezorientované a o tom celé dílo mluví. Všimla jsem si, že Kanafání nemluví o Palestině jako takové. Vidí ji jako něco nedosažitelného. Kanafání se tak spíše orientuje na vzpomínky než na realitu. Místa v této novele slouží jako vzpomínka. Setkáváme se tak s minulostí a přítomností. Geografická místa jsou tak metaforou pro společnou identitu.⁵

⁵KANAFANI, Ghassan. *Muži na slunci a jiné povídky*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1982.

2.2 Podrobná analýza palestinského narativu v podání Ghassána Kanafáního

V jeho dílech tak můžeme cítit snahu o znovunalezení palestinské identity. Tato podkapitola se zaměří na analýzu palestinského narativu v Kanafáního tvorbě, s důrazem na jeho literární techniky a tematické prvky. Autorova tvorba je silně spjata s historickým a politickým děním v Palestině. Autor se nejvíce věnuje roku 1948. V tomto roce byla první Nakba tedy první vysídlení palestinského obyvatelstva. Jeho celistvým motivem se tak stává ztráta identity a kolektivního vědomí. Literaturou tak vyjadřuje svůj politický postoj. Postavy nacházející se v jeho dílech často čelí exilu, ztrátě domova a hledání identity. Příkladem je tak novela „Muži na slunci“ kde postavy v sobě nesou traumata palestinského lidu. Dalším příkladem jeho geniality je novela „Návrat do haify, kde se manžele vracejí do svého ztraceného domova. Zde avšak nacházejí židovskou rodinu, která vychovává jejich ztraceného syna. Dle mého názoru by se výchova syna, který měl uctívat palestinský lid dala přirovnat ke krádeži identity, vlastnictví, hodnot a rodiny. Jeho díla se tak stávají velmi vlivnými co se týče literatury a politického dění. Autor tak ovlivňuje mladou generaci spisovatelů a povzbuzuje je k aby využili svůj hlas, své emoce, strach a pocit ztráty a vytvořili tak něco převratného. Ghassán Kanafání tak prostřednictvím své tvorby vytvořil silný palestinský narativ.“⁶

⁶ KANAFANI, Ghassan. *Muži na slunci a jiné povídky*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1982.

3. Dějinná linie knihy Deník všedního smutku od Mahmuda Darwíše

Než se pustíme do celé interpretace a analýzy tohoto díla, je dle mého názoru velmi důležité si upřesnit pár informací o autorovi, jenž napsal dílo „Deník všedního smutku“. Tento autor se jmenuje Mahmud Darwíš (1941-2008) a jedná se o jednoho z velmi oslavovaných palestinských básníků. Taktéž si dovolím říci, že se jedná o jednoho z největších literárních osobností 20. století, jehož dílo je propletené nesmírně hlubokou emocionální energií, silou a především jeho politické citění a vnímavost vůči kulturní identitě, se stalo jakýmsi symbolem palestinského národního hnutí a samozřejmě jistého odporu. Mahmud Darwíš se přesněji narodil 13. března 1941 v al-Birwě, tedy ve vesnici v severní Palestině, jeho rodina však byla nucena opustit svůj domov na základě jistých situací, tedy námi známé jako Izraelsko-arabská válka a tak jemu a jeho rodině nezbývalo nic jiného než se stát Libanonským uprchlíkem. Každopádně po rodinném návratu do Izraele byla jejich vesnice zničena a tak byli nuceni usadit se v Dejr al-Asad. Čímž započala jeho kariéra jakož to literárního umělce.

Na základě předchozího odstavce je nám tedy více než jasné, že Darwíšova tvorba byla aktivně ovlivňována zkušeností žití v exilu a prožití emocí zapříčiněných ztrátou domova, se stalo základním kamenem pro literární díla psaná jeho rukou. Nemůžeme si však myslet, že jeho talent pro knižní tvorbu byl stvořen zkušenostmi jimiž si prošel. Už v mládí projevila talent a zájem pro psaní a tak jeho prvními pokusy o psaní byly publikovány ve věku sedmnácti let v podobě básní. Jeho chuť psát se tak prohloubila a nakonec svou kariéru ukončil s více než třiceti sbírkami poezie a osmi knihami prózy. Mezi jeho nejznámější a nejvítanější díla patří „List ze země olivovníků“ (1964), „Pamatuješ si ještě na to, že jsi jen člověk?“ (1970), „V této krajní zemi“ (1973) a „Proč jsi zanechal koně samotné?“ (1995).

Jeho procítěná tvorba je perlou literatury z toho důvodu, že je známá lyrickým stylem psaní obsahující silnou symboliku a silným smýšlením vůči politickým interakcím. Autora bychom tak mohli považovat jako hlavní postavu reprezentující palestinský lid. Jeho díla jsou taktéž známa na základě univerzalitě, kterou tvorba nabízí a pochopení pro lidství i přes palestinskou hrdost a národní identitu, čímž se odlišuje od ostatních autorů.

Z předchozího odstavce tak vyplývá, že autor byl z politického hlediska velmi proaktivní, jelikož byl členem Izraelské komunistické strany, byl účastníkem OOP tedy byl v organizaci pro osvobození Palestiny a taktéž publikoval arabské časopisy. Dále je autorem Palestinské deklarace nezávislosti, která byla přednesena Jásirem Arafatem v roce 1988. Život v exilu ho dostatečně inspiroval k tvorbě, která se věnuje identitě, příslušnosti a pocitu odcizení. Jeho smrt v roce 2008 však znamenala hlubokou ztrátu v palestinské kultuře. Jeho odkaz tak pobízí k symbolice míru národů.

V díle deníku všedního smutku se nejvíce objevuje otázka, která prolíná celý děj. Po této otázce se ptá mnoho filozofů, antropologů a dalších vědců hledající aspoň malý střípek pravdy . „Kdo jsi“. Tot' otázka, na kterou se lidstvo už od nepaměti ptá a odpověď nenachází. Na to kdo jsme se obrací každý z nás. Dle mého názoru neexistuje jedinec, jenž by znal stoprocentní odpověď, či by si byl aspoň zpola jistý. Chápání naší celistvé existence je něco co nám nedá spát. Ptáme se po ní a ptáme se po našem přirozeném místě kam patříme. To kam patříme a jak se vnímáme nelze popsat nijak jinak, než identita, kterou v sobě pocítujeme. To kam se vcítíme, to kam patříme, kde máme rodinu, přátelé, kde vidíme hodnoty a normy, kterými se s ochotou řídíme, to kam zapadneme nás utváří, nebo-li utvoří to naší osobnost. Co když se ale dostaneme do situace, jenž nás tohoto pocitu sounáležitosti rázem zbaví. Dílo, kterému se v této kapitole budu věnovat, se jmenuje Deník všedního smutku od Muhamada Darwíše.

Deník všedního smutku nám poskytuje jakýsi vhled do smýšlení člověka, který je zasažen izraelsko-palestinským konfliktem. Hlavním tématem, kterou si postavy kladou, je „Kdo jsi?“. Toto téma je dá se říci základem rozhovorů mezi otcem a synem, kteří mezi sebou sdílejí příběhy své rodiny a jejich země. Autorova myšlenka tak nabádá čtenáře k promýšlení a pochopení identity a domova každého z nás. Palestinu tak znázorňuje metafora ztraceného ráje, ke kterému se toužíme navrátit.

Celý příběh se odehrává v období po ukončení izraelsko-palestinského konfliktu dohodou tedy v roce 1949. To nás opět nutí dostat se k otázce „kdo jsme“ na základě nuceného opuštění „naší“ rodné země. Autor tak promýšlí jaké emoce se v člověku ukrývají jsme-li si vědomi, že ani v naší rodné zemi nejsme zcela doma.

Takové neštěstí dovedlo Palestince k volbě. Zůstat a čelit smrti, nebo odejít a přijít tak o samu sebe a své lidství, tím Darwíš přichází k pojmu „uprchlíci ve vlastní vlasti“, který prolíná celou knihy. Symbolika postav je velmi nápaditá. Aktéři tak představují

vůli o hledání své ztracené země tedy hledání svého ztraceného srdce. Hledání svého srdce tak utváří danou touhu po návratu, po znovunalezení svého místa v tomto světě a ukotvení své identity. V díle se taktéž objevuje myšlenka, že ti, co jsou schopni opustit svou vlast, mají malé nebo skoro až žádné vlastenecké cítění a na základě toho si ji nezaslouží, to je však autorem opakovaně zpochybňováno s argumentací, že Palestinci neměli na výběr tudíž jejich vlastenecké cítění nemá defekt.

Ráda bych se taktéž zmínila o knize Jozue, která klade důraz na historický kontext konfliktu, kterého se tato bakalářská práce týká. Kniha tak vypráví o rodině, která přirovnává cit k vlasti k vlastnění půdy. Ztrátou se tak rodina stává „nepřítomným přítomným“ tedy člověkem bez vlasti. Tím, že byli nuceni opustit a prodat svou půdu je literární rodinou vnímáno jako prodáním své vlasti a identity. Autor tak klade důraz na popis Izraelců, jako na národ s touhou navrátit se do minulosti a tak se znova setkat se svými předky z Palestiny. Otázka po vlasti je tak stále otevřená.

Další kapitola „vlast“ se přirovnává ke vztahu dítěte a matky, což upozorňuje na lidský a emotivní aspekt ohledně vlastnictví půdy. Kapitola tak považuje jako zásadní moment konflikt v Dejr Jásín, především silnice z Akky do Safadu jako pomyslnou hranici mezi exilem a vlastí. Tatáž kapitola vnímá související aspekty mezi Izraelem a nacismem, při čemž se nám vybaví vyhlazování Židů. Izrael se tak s těmito rysy ztotožňuje a využívá je k obhajobě své přítomnosti v Palestině. Izraelci tak vyjadřují potřebu přežití. Autor celou kapitolu završí promýšlením problematiky lidských emocí zapříčiněných historií.

Šestý deník „Dům na divadle“ nám nese symboliku toho, že Žid i Palestinec jsou historií učeni utíkat. Autor se tak unáší do vod, které popisují podobnost mezi těmito národy, ale zároveň jí propojuje s myšlenkou o spravedlnosti. Muhamad Darwíš tak hovoří o privilegiu zásluhy. Opakovaně se v díle objevuje otázka nenávisti, kde Arab je popisován jako špinavec a Žid je projevem čistoty. Autor zdůrazňuje pocit strachu, hněvu, snahu přežít navazující na snahu nezapomenout, což samozřejmě vede k chťiči o návrat do vlasti, jenž jim náleží.

Autorovo dílo je psáno v mužském rodě, což odráží jeho osobní perspektivu jako syna, otce a dědečka, což jsou hlavní postavy. Kapitola „Kdo zabije 50 Arabů, zaplatí piast“ je jedna z nejdůležitějších kapitol, které bychom se měli věnovat. Kapitola mluví o masakru v Káfr Qásimu a útoku na Egypt v roce 1956. Ti, kdo vyšli ven po páté hodině

večer, byli zabiti. Kapitola začíná prostým rozhovorem, generála, který vydal zákaz o vycházení po páté hodině odpoledne do šesté hodiny ráno. Zápletka kapitoly je tak zcela prostá. Muži, jenž pracovali mimo domov a o zákazu nevěděli, byli bez milosti zastřeleni. Hřbitov v Káfr Qásimu je na základě rozkazu pojmenován jako izraelským symbol čistoty.

Otázka spravedlnosti je zde klíčová. Zabíjej, nebo budeš zabit, což je opětovná metafora vyprodukovaná Izraelem pro čistku Židů rukou nacistů. Jejich pocit hříchu měla však nahradit suma pro rodiny mrtvých. Kapitola pojímá o dvou mužích, kteří naplánovali vraždu 43 občanů, byli souzeni, ale všichni byli omilostněni. Víra, že splnili svou národní povinnost tedy ochrana státu byla naplněna. Tresty byly zkráceny a nejvyšší generál, který dal pokyn, zaplatil izraelský piastr, což bylo považováno za symbolický a nedostatečný trest.

Pro pocit odpuštění se dále budu věnovat teologickému aspektu. Je tento čin obhajitelný bohem? Aktéři byli souzeni, ale marně, ti se tak opětovně vracejí a kontrolují hranice. Na výročí masakru, Izraelci založili na troskách arabských vesnic město jménem Karmiel. Téma, kterému jsme se doposud věnovali se náležitě ozývá jako dědictví historie, což nás vrací do první části knihy. Metafora dobyvatelů, kteří před pravým lidem skryly svou vlast je nám již velmi známá.

Povídka je psána stylem, jako by čtenář vzpomínal na minulost, a jeho vypravěčem je jeho budoucí já. Tento styl psaní má ve čtenáři navodit známý pocit sounáležitosti, ztráty a touhy po vlasti a svobodě. Důraz je kladen na média a děj je vyprávěn z vězení.

Kapitola „Jdu do světa světa cizí“ pojednává o rozhovorech se světem jakožto minulostí. Vypravěč si pamatuje svět plný svobody. Objevuje se myšlenka, že svoboda je vzdát se Izraeli, vězení je již více než domovem.⁷

⁷ DARWÍŠ, Mahmúd. *Deník všedního smutku*. [S.l.: s.n., 198-]. ISBN 80-900130-0-7.

3.1 Klíčová místa a jejich role v palestinském konfliktu v literárním díle

V díle *Deník všedního smutku* od Mahmúda Darwíše hrají velkou roli geografická místa. Autor je díky těmto místům schopen popsat daný konflikt skrze emoční napětí. Geografickým místům tak přisuzuje silnou symboliku. Popisuje tak palestinskou identitu. Jedním z hlavních míst, které se v díle objevuje, je vesnice al-Birwa – autorovo rodné místo, jež bylo zničeno po izraelsko-palestinské válce. Autor sám o sobě má traumata spojené s konfliktem. Postavy se tak snaží dojít klidu stejně jako autor. Darwíš se tak snaží poukázat na konkrétní místa, která představují neštěstí Palestinského národa. Příkladem tohoto tvrzení se stává silnice z Akky do Safadu. Na základě této metafory autor poukazuje na hranice mezi exilem a domovem. Metafora domova a exilu taktéž poukazuje na symboliku domácího a cizince.

Jako další příklad této symboliky máme hřbitov v Káfr Qásimu zmíněný v novele, kde byli pohřbeni nevinní Palestinci zabiti po zákazu vycházení. Zde se nám opět objevuje symbol nadvlády Izraele. Nadvláda Izraele je v díle popisována velmi brutálně. Dalším významným místem, který autor využil jako velice důležitý symbol je vězení. Vězení představuje úplné odejmutí svobody ne jen té fyzické, ale i emoční. Autor tak zkoumá fenomén svobody, domova a příslušnosti k vlasti. Daná místa nesou v sobě paměť, ztrátu, touhu i odpor. Darwíš skrze ně ukazuje, že otázka domova není jen otázkou fyzického prostoru, ale především identity a práva na existenci.⁸

3.2 Podrobná analýza palestinského narativu v podání Mahmuda Darwíše

Mahmúd Darwíš svůj palestinský narativ vyjadřuje velmi lidsky a citlivě. Autor si hodně zakládá na emocích. V jeho dílech se nejvíce vyskytují obrazy vzpomínek, různé metafory a vnitřních dialogy. Autor se nejvíce věnuje otázce „kdo jsme“. Ptá se tedy po samotné postavě člověka. Tato otázka tak není kladena jen jednotlivci, ale celému národu. Darwíš tak svůj narativ popisuje skze ztrátu identity, strach a snahu o znovunalezení ušlechtilého národa. Jeho narativ tak popisuje rozdíl mezi domovem a vyhnanstvím. Ačkoliv se nám může zdát, že v novele se postavy znovu střetávají s domovem, není tomu zcela tak.

Autor tak přináší fenomén fyzické přítomnosti ve své vlasti avšak duševní přítomnost chybí. Darwíš tak rozvíjí svůj palestinský narativ skrze emoce propojené s

⁸ DARWÍŠ, Mahmúd. *Deník všedního smutku*. [S.l.: s.n., 198-]. ISBN 80-900130-0-7.

geografií. Autor se tak snaží o rozšíření pojmu „kolektivní paměť“. Avšak kdybych měla vyzdvihnout jeden z nejdůležitějších faktorů palestinského narativu s jistotou bych vybrala emoce. Jeho osobním podpisem je popis a procítění emocí jako je láska, nenávist, smutek, prázdnota či strach. Postavy se tak potýkají s emoční krizí. Kladou si otázky po sobě samých. Postavy tak symbolizují jeho narativ. Další velmi zajímavý styl psaní, který autor využívá je poetika. Autor promlouvá k minulosti, mluví z pozice svého budoucího já. To dává dojem, že minulost stále ovlivňuje přítomnost. Nakonec lze říci, že Darwíšův palestinský narativ je nejen politickým projevem, ale i lidským příběhem o hledání svého místa v této zemi. Tento narativ je silný právě proto, že se neobrací jen k minulosti, ale k možnosti budoucnosti, která sice stále uniká, ale která žije v jazyce, paměti a odporu.⁹

⁹ DARWÍŠ, Mahmúd. *Deník všedního smutku*. [S.l.: s.n., 198-]. ISBN 80-900130-0-7.

4. Dějinná linie knihy Modrá mezi nebem a vodou od Susan Abulhawa

Dalším autor, který je dle mého velkou součástí palestinské kultury a pro moji bakalářskou práci je zcela zásadní je Susan Abulhawa, která se vyznačuje jako palestinsko-americká autorka. Její potenciál sahal až do aktivistické činnosti, které se věnovala. Její velký rozhled ohledně situace jí dále poskytlo druhé zaměstnání a to jako humanitární pracovnice. Jejíma vlastníma rukama jí prošla různá díla, na základě kterých se její sláva utvrdila a vytvořila tak nový pohled na palestinskou otázku, která se stala jednou z nejvíce řešených otázek vůbec. Autorka byla narozena 3. června 1970 v Kuvajtu palestinské uprchlické rodině, jenž taktéž řešili problém spojený se ztrátou domova a vzpomínali tak an staré časy. Jejich odchod se datoval na rok 1967. Zde si můžeme povšimnout nové charakteristiky, která utvářela autorčin život oproti předchozím autorům se zde objevuje „narození v zajetí“. Abulhawa neutíkala před válkou, avšak se do ní společně s uprchlickým životem narodila. Její tvorba je tak ovlivněna tímto poznatkem a pocit sounáležitosti, i když ve své zemi, původním domově nikdy nežila. Abulhawa tak prožila velkou část svého života v různých zemích, do čehož taktéž patří Jordánsko a Kuvajt. Následným krokem jejího života bylo usazení se ve Spojených státech amerických. Opět se tak můžeme zabírat myšlenkou, že žitá zkušenost byla velmi úzce spjata s její literární tvorbou.

Autorka se pyšní studiem biomedicínské vědy na Univerzitě Jižní Karolíny kde se uplatnila v oblasti medicíny. To všechno předtím než se zcela a plně začala věnovala literatuře s aktivismem. Její první dílo, které za svou literární kariéru napsala byl román pod názvem "Ranní v Jeníne" (v originále "Mornings in Jenin"), který se poprvé vydal v roce 2006, Její nově nalezený talent tak sklízí úspěchy v podobě různých ocenění. Román tak vysvětluje situace několika různých generací palestinské rodiny Abulheja, díky němuž nám autorka pomáhá pochopit strasti spojené s Izraelsko-palestinským konfliktem, který celou její tvorbu ovlivnil. Kniha měla takový úspěch, že byla přeložena do více než dvaceti jazyků a její důležitost nám tak znovu otevírá možnosti, ohledně pochopení celé situace.

Toto dílo je charakterizováno svou jedinečností, ve které je schopno jednou linií propojit příběhy uprchlíků a zasadit je tak do obecnějších historickými a politickými událostí. Spisovatelka se tak za pomoci tohoto díla vyjadřuje skrze charakter utrpení a

ztráty, to však není jediné, jejím dalším literárním i osobnostním rysem je popis síly a jakési odolnosti palestinského lidu. Její literární styl je charakteristikou hlubokých emocí, které vyplývají na povrch při poznatku okupace.

Toto dílo následovalo další z roku 2015. Jednalo se o druhý román "The Blue Between Sky and Water", který se taktéž věnuje palestinské otázce jakož to podnázvu pro utrpení a resilienci. Děj tohoto dílo stejně jako dílo o kterém zde budu více hovořit se zaměřuje na rodinu Baraka, která je nucena opustit svůj domov v Gaze během arabsko-izraelské války. Kniha je psána feministickou rukou, vztahy tedy ty ženské o kterých nejvíce píše ukazují její snahu poukázat na potřebu rodinné tradice.

Její novinářská kariéra taktéž velmi přispěla do chodu dění ohledně palestinské otázky. Susan Abulhawa velmi aktivně a pravidelně vydávala různé časopisy a různé články, které se věnovali tematice odchodu z vlasti, tedy pocitu ztracenosti, zda může být pro palestinský lid nějaké spravedlnost ve válečném konfliktu, který je tížil již dlouhá léta. Její vhled do lidských práv ji tak poskytl více než stabilní nadhled v jejich prosazování a udržení jejich chodu. Její popularita rostla a tak je dle mého více než vhodné zmínit pár ze základních médií, které ji k úspěchu v oblasti psaní pomohly. Její oslnivé a srdcervoucí články oslovily velmi prestižní média jako je The New York Times, The Guardian, Al Jazeera a mnoho dalších, které se ucházely o autorčiny články. Její oko bylo tak kritické a její často provokativní názory na izraelsko-palestinský konflikt vytvářely vhodné ložisko pro diskuse a debaty po celém světě.

Oblast lidských práv autorku taktéž neminula. Autorku tak můžeme vidět ve mnoha mezinárodních fórech a různých konferencích, ve kterých je jejím centrálním zájmem obhájit práva Palestinců. Už jen to, že je obhajuje je důkazem o jejich porušování v různých oblastech, různými státními složkami. Ona sama tak podporuje teorii o spravedlivé válce, a snaží se o její uskutečnění.

Susan Abulhawa je zkrátka jednou z nejúspěšnějších autorek, jenž je zapálená pro fenomén spravedlnosti. Její literární díla a aktivistická činnost tak napomáhá společnosti i jiným kulturám vidět dlouhou historii palestinskýma očima. Díla Abulhawy se tak ukotví v paměti čtenářů, kteří se nacházejí po celém světě a ti tak mohou rozumět problematice, kterou zde řešíme.

Autorka i jako předchozí autoři potvrzují mou tezi o literatuře jakož to pomůcke pro mezikulturní dialog.

Její literární díla se tak čím dál více dostávají do podvědomí společnosti. Její odkaz je velmi inspirativní pro nové generace spisovatelů a humanistů, kteří mají stejné názory a hodnoty, jako mnou zmíněná autorka Susan Abulhawa.

Děj začíná malou Marjam, která byla jako malé velmi zvědavá a plná očekávání z toho co svět nabízí. Marjam byla velmi sečtělá a učenlivá. Byla velmi silně fascinovaná čtením a psaním, které však mohli praktikovat jen muži. Její síla však dokázala, že ten kdo věří, dokáže. Neváhala tak krást své sestře Nazmíje oční linky, které s vervou používala jako pomůcku pro její zálibu v psaní. Tato touha chtít se učit novým věcem a vzdělávat se jako každý jiný chlapec ji dovedlo až k chlapci jménem Chálid, který byl skrze její bujnou fantazii vymyšlený. Každý den se Marjam vypravila k Bétdaráské řece, kde ji Chálid čekal, aby ji učil číst a psát.

Marjamina fascinace řekou ji dovedla k názoru, že řeka dokáže měnit barvy stejně jako lidé podle svých nálad. Její sestra, která se jmenovala Nazmíja tvrdila, že jen Marjam jako jediná vidí tyto změny nálad v lidském vědomí. Další ukázkou Marjaminy zvláštnosti řekla bych až zajímavosti je, že vlastnila neobvyklé oči. Levé zelené oko měl každý rád zatímco pravé oříškové bylo sem tam zapomenuto. Avšak tato zajímavá kombinace barev v jejích oči byla jedním z divů její rodiny. Nazmíja však věřila, že její jedinečnost by mohlo přilákat prokletí hasad. Takové prokletí vzniká při závisti druhých. Mladší sestře tak byl darován modrý amulet, který ji měl před prokletím hasad chránit. Taktéž nad ní Nazmíja pronášela sůry, které ji taktéž chránili před závistí a utrpením.

Marjamin dar vidění změn v lidech se stal centrálním zájmem celé rodiny. Rodiče a sourozenci tak měli v zálibě Marjamin dar testovat. Jedním z hlavních subjektů byl její bratr Mamdúh, který se vracíval z rvaček a tak byla často viděna jeho silné zbarvení. Tuto zábavu na účet bratra většinou provokovala Nazmíja. Nazmíja tak silně využívala Marjamin dar i pro svůj vlastní prospěch. Zejména ve vztahu ke svým nápadníkům. Marjamin dar, ale musel být skryt pro její bezpečí.

V Bétdarasu žilo pět velkých rodin, z nichž každá měla svou vlastní čtvrť. Mezi nimi byly rodiny Barúdovců, Maqadámovců a Abú aš-Šamálovců. Rodina Nazmíji a Marjam se jmenovala Baraka, tato rodina byla původem z Egypta a nebyla považována za významný rod. Tito tři sourozenci neměli otce a byli známi jako děti bláznivé umm Mamdúh.

Mladý Mamdúh se při dospívání dostal do rodiny včelaře, který mu nabídl východu a výcvik ve věci včel. Mamdúh tak nachází v této rodině zalíbení, která má podobu Jasmíny. Rodina včelaře byla velmi vážená. Mamdúhova rodina přivolala však něco mnohem silnějšího. V domě umm Mamdúh se objevila postava džina Sulajmána. Ten se objevoval jen při zneuctění rodiny Baraka. Jedním z těchto příkladů může být, kdy Sulajmán vyděsil místní chlapce, včetně Atíji, který přišel o hlas.

Ani izraelské vojsko je nevydělilo tolik jako džin. Tento incident tak nechtěně přitáhl pozornost celé komunity k rodině Baraka.

Rodiny z celého města přicházely k domu Barakových, aby se omluvily umm Mamdúh za chování svých synů, kteří rozčílili džina masturbací. Džin omluvy přijal a rodina Baraka se stala váženou. Nazmíja se zamilovala do Atíji, zatímco Mamdúh pracoval u včelaře a Marjam se učila číst a psát.

Situace s džinem se rozkřikla natolik, že lidé začali přicházet k umm Mamdúh pro předpovědi izraelských úmyslů. Tvrdila, že v Bétdarasu bude prolévána krev, a její předpovědi se brzy naplnily. Izraelské vojsko se nevzdávalo a v dubnu 1948 se vrátilo. Muži posílali své ženy a děti do Gazy, zatímco sami bojovali.

Nazmíja šla k řece pro Marjam a poprvé se setkala s vizí Chálida, jejího vnuka. Marjam prosila, aby mohla jít další den se sousedy, ale místo toho se schovala do studny. Po boji Nazmíjin manžel Atíja a bratr přežili a byli umm Mamdúh posláni do proudu uprchlíků.

Nazmíja se vrátila domů pro Marjam, kterou našla. V radosti nad tím, že našla svou sestru, však neslyšela přicházející vojáky, kteří ji napadli. Vojáci Nazmíju znásilnili a zabili její sestru. Marjam jako duch povídala Nazmíji o lásce a prosila ji, aby utekla a pojmenovala svou dceru Alwán.

Nazmíja nakonec porodila syna vojáka, kterého nechtěla, ale nakonec ho vychovala. Stále se modlila za malou Alwán, která se dlouho nedařila narodit. Jejich osada začala vypadat jako Bétdaras, a život se vrátil do normálu, i když ve vyhnanství. Mamdúh si vzal Jasmínu a přestěhovali se do Kuvajtu, zatímco Nazmíja zůstala v osadě. Její synové se přidávali k otci na rybářské lodi ve Středozemním moři.

Mázin, Nazmíjin syn, zjistil, že je dítětem násilníka, což mu sdělila porodní bába. Nazmíja však toto tvrzení popřela a situaci zvládla. V roce 1967, kdy Nazmíja čekala

desáté dítě, došlo k izraelské invazi. Atíja a její synové byli zajati a Nazmíja ztratila na tři roky schopnost chodit. Marjam zasáhla a zachránila ji před smrtí. Po narození jedenáctého syna se Nazmíja cítila vyčerpaná, ale dvanácté dítě bylo konečně dcerou, malou Alwán.

Příběh se pak posouvá k malé Núr, vnučce Mamdúha a Jasmíny. Núr měla blízký vztah se svým dědečkem Mamdúhem, který jí vyprávěl o Bétdarasu a rodinných osudech. Když Mamdúh zemřel, Núr se ocitla v osamění a smutku. Ani barvy jako Marjam už neviděla.

Núr se vrátila k matce a jejímu novému příteli Samovi. Sam měl zvláštní vztah k Núr, ale svatba se nekonala kvůli její bolesti břicha, která se změnila v infekci. Nakonec se zjistilo, co Sam udělal. Núr se snažila dostat do Gazy k rodině, ale znovu se ocitla u matky. Nakonec se dostala k různým rodinám, až mohla studovat arabštinu na univerzitě. Sen o Chálidovi a Marjam ji k tomu vedl.

Nazmíja očekávala příchod Mamdúha a Núr, ale hovory ustaly. Nakonec zjistila, že Mamdúh zemřel. Alwán po mnoha potratech porodila syna Chálida, čímž se obnovil rod. Ale tragédie pokračovaly - umřel Atíja a Sionisté uzamkli Gazu. Alwánin muž ztratil práci a vinil svou ženu. Vše se napravilo, když získal půjčku na slepice.

Chálid se připojil k pašování potravin tunely do Gazy z Egypta, ale po smrti přítele se od tunelů odklonil. Izrael napadl Gazu a bombardoval ji, což přineslo další tragédii - smrt Alwánina muže.

Núr, dospělá a pracující v organizaci pro zneužití dětí, našla video Chálida, který upadl do komatu při bombardování. Díky doktorovi se dostala do Gazy a setkala se s rodinou Nazmíji. Pomohla Chálidovi zotavit se a všichni ji měli rádi, hlavně malá Rétšél, dcera Alwán. Pravda o Núr vyšla najevo – vrátila se domů, ke své rodině.

Příběh končí tragédií a romantikou – Núr získala lásku doktora Džamála, ale také zjistila, že Alwán umírá. Tragédie a radosti v této rodině jsou nekonečné, ale jejich síla a láska jim pomáhají čelit každé překážce.¹⁰

¹⁰ ABULHAWA, Susan. *Modrá mezi nebem a vodou*. Plus, 2016. ISBN 9788025905500.

4.1 Klíčová místa a jejich role v palestinském konfliktu v literárním díle

V tomto díle se nachází hned více klíčových míst, které jsou velice důležité pro pochopení historie co se týče palestinského konfliktu. Hned prvním velmi silným místem je vesnice Bétdarás. Tuto vesnici autorka popisuje jako symbol ztraceného domova. Tato velkolepá vesnice je inspirována skutečnou vesnicí, která byla brutálně zničena během války v roce 1948. Autorka se tak snaží uchopit minulost palestinského života, který byl zničen okupací a vymazán z mapy i kolektivní paměti¹. Zde si můžeme povšimnout, že autorka stejně jako naši předchozí autoři naráží na propojenost geografického místa a emocí, které proplouvají skrze palestinský lid. Autorka tak dané vesnici dává emocionální symboliku.

Abulhawa zmiňuje ještě jedno geografické místo a to je pásmo Gazy. Gazu vykresluje jako boj o holé přežití. Gaza je tak autorkou považována jako velmi silné místo schopné odolat v těch nejhorších podmínkách. Postavy zde nacházejí útočiště, ale jejich ostražitost neklesá. Strach o život postavy doprovází i přes geograficky pravý domov. Klíčovým motivem je tunel, symbol podzemního života, odporu i přežití, stejně jako voda – řeka, moře, déšť – která reprezentuje pohyb, svobodu, spojení a přerušovanou kontinuitu.

Dalším velmi důležitým motivem je řeka. Tato řeka nabírá důležitosti právě díky malé Marjam, která zde setkává Chálida. Autorka tak propojuje minulost s přítomností. Další velmi důležitý motiv, který autorka využívá je studna. Ta dle mého představuje klid v duši, po které tak touží.

Velmi zajímavé je, že Abulhawa okolí vidí protkané válkou a násilím, kde přežívá palestinský lid. Naopak *Deník všedního smutku* Mahmúda Darwíše krajinu popisuje spíše ideologicky.¹¹

4.2 Podrobná analýza Palestinského narativu v podání Susan Abulhavy

Susan Abulhawa ve svém románu *Modrá mezi nebem a vodou* postavila palestinský narativ na základě příběhu rodiny Baraka. Tato rodina nese tíhu ztráty,

¹¹ ABULHAWA, Susan. *Modrá mezi nebem a vodou*. Plus, 2016. ISBN 9788025905500.

ztracené identity a zároveň i obavy o zanechání svých hodnot. Tento narativ se vyvíjí ve třech fázích. První fáze narativu je odhodlání získat zpět svůj domov. Druhá fáze je boj o přežití a snaha nalezení nového začátku. Třetí fáze se odvíjí od minulosti, která postavy učí seberozvoji a odhodlání udržet si životní styl jenž po sobě museli zanechat. Susan Abulhawa tak narativ propojuje srze minulost a přítomnost. Minulost jakož stále se opakující a přítomnost jakož to snahu navrátit se zpět do své vlasti a ke svým hodnotám.

Vzpomínka na rodnou vesnici by se dala popsat jako „ztracený ráj”. Autorka se věnuje rodině Baraka, která je protkaná různými pověrami, myšlením, hodnotami a tradicemi. Všechny tyto faktory Autorka zapojuje do narativu, který ve svých dílech využívá. Celá rodina tak vzpomíná na staré časy. Autorka své propojení minulosti a přítomnosti dokazuje v částech děje, tedy především se jedná o džina Sulajmána, který se z minulosti navrácí do přítomnosti. Taktéž se navrácí vzpomínka na malou Marjam. Postava Marjam tak zobrazuje minulost, která nelze nijak vymazat. Je nedosažitelná a neporušená. Tato postava jasně vyzařuje symbol vzpomínky a zachování palestinského myšlení a identity. Jejím opakem je postava Núr, který symbolizuje přítomnost a budoucnost. Tato postava ukazuje novou vizi lepšího života. Znamená pochopení a sjednocení rodiny tedy vlasti jako takové. Dle mého názoru celá rodina Baraka Byla symbolem pro vlast. Tedy rozpolcení v minulosti a opětovné sjednocení rodiny v přítomnosti neboli samotné vlasti. Susan Abulhawa se taktéž věnuje geografické otázce. Kuvajt je autorkou vnímán spíše jako azyl než domov. Jako azyl je spíše vnímám starší generací. Zde opět můžeme vidět působení minulosti. Starší generace s ptají po otázce identity zatímco mladším generacím narozených v azylu se tato otázka nedotýká. Narativ je u Susan Abulhawy známý především tím, že jej pojímá skrze postavy Marjam, Nazmíji a později Núr. Tedy skrze ženské postavy. Abulhawa z ženské perspektivy zkoumá, jak se trauma a naděje předávají v rodině. Celkově Abulhawin palestinský narativ nepředkládá jen chronologii událostí, ale celek zkušeností, které formují kolektivní paměť a identitu. Díky těmto faktorům se Autorce daří tvořit velmi silný narativ.¹²

¹² ABULHAWA, Susan. *Modrá mezi nebem a vodou*. Plus, 2016. ISBN 9788025905500.

5. Dějinná linie knihy *Minor details* od Adania Shibli

Adania Shibli je současná palestinská autorka a akademička, jejíž literární a teoretická práce získala mezinárodní uznání. Narodila se v roce 1974 v Palestině a vyrůstala tomto konfliktu, který měl za následek ovlivnění její osobnosti.

Autorka vystudovala na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě, kde získala bakalářský titul v oboru mediálních studií a literatury. Dále pokračovala ve studiu na Univerzitě v Londýně, kde dokončila doktorát. Především se zaměřuje jak konflikt ovlivňuje média. Její akademická kariéra je doplněna četnými publikacemi v oblasti kulturních studií. Ty se samozřejmě zabývají tématem identity a vyhnanství.

Shibli je autorkou několika románů, povídek a esejí, které byly přeloženy do mnoha jazyků a získaly ocenění a uznání po celém světě. Její literární styl je charakterizován minimalistickým jazykem, hlubokou introspekci a inovativním narativním přístupem.

Často se zaměřuje na palestinské cítění. Poetický styl, jenž používá nám tak pomáhá popsat a procítit hluboké emoce. Převážně zkoumá život palestinců a jejich emoční inteligenci a odolnost vůči traumatům. Skrze tyto symboliky autorka získala řadu ocenění a stipendií. Mezi její významná ocenění patří například Qattan Foundation Young Writer's Award a mnoho dalších. Její práce se tak stává jednou z nejvýznamnějších co se týče globálního dosahu.

Kromě své literární a akademické činnosti je Adania Shibli také aktivní v oblasti lidských práv a kulturního aktivismu. Často se účastní diskusí a debat o palestinské otázce a používá svou platformu k upozorňování na nespravedlnosti a lidská práva. Její práce přispívá k širšímu porozumění palestinské situace a nabízí hlas těm, kteří jsou často umlčeni.

Shibli je významnou postavou současné palestinské literatury a kultury. Její díla nabízejí hluboký a intimní pohled na život v Palestině, zkoumají složité otázky identity a kolektivní paměti. Její literární inovativnost a schopnost vyjádřit hluboké emoce prostřednictvím jednoduchého jazyka ji činí jednou z nejvýraznějších autorek své generace.¹³

¹³ SHIBLI, Adania. *Minor Detail*. 2020. ISBN 0811229076.

První kapitola „Negevská poušť, léto 1949“ se věnuje pozornost izraelskému armádnímu důstojníkovi, který slouží v Negevské poušti hned po ukončení první etapy války. V této části se autorka velice důkladně věnuje denní rutině, kterou důstojník má. Jeho rutina je velice pečlivá. Zaměřuje se na dokonale vyleštěná uniformu, vládne zde striktní dodržování pravidel a rozkazů.

Příběh dále pokračuje setkáním s beduíny. Dojde tak k útoku a vojáci jsou nuceni zastřelit několik členů této skupiny. Neodchází však s prázdnou. Podaří se jim zatknout palestinskou dívku, kterou neprodleně převážejí na svou základnu. Zde na základně je dívka několik dní vězněna, opakovaně znásilňována a nakonec zavražděna. Celá tato kapitola je autorkou vyprávěna velice chladně. Emoce zde chybí. Její osud tak poukazuje na nefunkčnost vojenského systému a jednotlivců působících v něm samotném.

Druhá kapitola se jmenuje „Palestina v současnosti“. Zde je hlavní hrdinkou a vypravěčkou palestinská žena, která žije v Ramalláhu. Jméno ženy je nám neznámé. Zde se nám kapitoly propojují, jelikož tato žena narazí na článek v novinách, který popisuje a zachycuje událost z první kapitoly. Žena je tak tímto incidentem zaskočena a je vyděšená. Ptá se po více informacích tedy po „menších detailech“.

Hlavní hrdinka se tak snaží zjistit více informací a dohledává je tak v archívu, navštěvuje univerzity, jenž by jí mohly poskytnout více informací a nakonec se vydává do oblasti samotného incidentu Negevu. Postava je tak vystavena fenoménu brutality, vyslýchání, znásilňování a vraždy.

Žena se tak dostává do místa, kde se incident odehrál. Její přítomnost je popisována jako symbol odporu proti vymazávání palestinské kolektivní paměti. Její osud nám však není znám.

5.1 Klíčová místa a jejich role v palestinském konfliktu v literárním díle

V tvorbě Adanie Shibli se za klíčové místo považuje palestinská vesnice roku 1949, kde se odehraje brutální zločin izraelského vojáka. Toto místo není nijak specificky pojmenované. Neznámé místo, tedy nepojmenované nám opět ukazuje symboliku ztráty domova a trvalý pocit nenávratnosti, pocit ztracení se ve světě. Anonymita je jedním z klíčových faktorů, který autorka využívá. Nevědomost nás tak chrání před pravdou, před kterou se snažíme utéct.

Jako další dle mého velmi zajímavá symbolika jsou archivy a soudních síně. Adanie Shibli tak poukazuje na každodenní snahu palestinského lidu najít a navrátit život, který si uchovali pouze jako vzpomínky. Soudní síň tak poukazuje na snahu získat spravedlnost. Pro autorku je velice důležitý pojem kolektivní paměti. Věnuje se tak kolektivnímu pohledu niko-li pohledu jedince. Pointa soudní síně se snaží poukázat na snahu získat spravedlnost, ale také poukazuje na negativní stránku ztraceného ráje a uzavření se v sobě samých.

Shibli nevyužívá jen palestinská geografická místa. Autorka se taktéž věnuje například Londýnu nebo Berlínu, kde sama osobně figurovala. Jiná města popisuje jako bezpečná, ale zároveň jako místa, která nemají nic společného s její vlastí a kořeny. Původ tak zůstává v zapomnění.

Autorka je velmi známá skrze její styl psaní, který je podobný předchozím autorům. Autorka píše poetickým jazykem, který nám napomáhá pochopit její tok myšlenek. Její vědomí tak můžeme pochopit skrze místa, která ve svých dílech používá jako symboliku. Těmto místům tak přiznává až lidský, emocionální význam. Místo je tak metaforou pro kolektivní paměť.¹⁴

5.2 Podrobná analýza palestinského narativu v podání Adanii Shibli

Adania Shibli ve svých klíčových dílech (*Touch, We Are All Equally Far from Love, Minor Detail*) zakládá palestinský narativ na kolektivní paměti, na příbězích, které vyprávějí vzpomínky. Hlavním rysem jejího psaní je minimální až poetický velmi emocionální jazyk a strukturální inovace. Její styl psaní se tak řadí spíše do poetického jazyka. Autorčin cíle je tak porovnat mezi sebou zažitou, reálnou zkušenost palestinského národa s násilím vykonaným na nich samotných s fakty, které jsou globálně známé lidem bez dané zkušenosti. Shibli pak vezme výsledek ze zažité skutečnosti a výsledek z faktů a ty mezi sebou porovná a vyvrátí je. Dalo by se tedy říct, že autorka vnímá zkušenost s válkou a přímou zkušeností s ní jako jeden z nejdůležitějších a prioritních historických faktorů celé problematiky.

Narativem tak autorka popisuje provázanost s místem a člověkem. Místo určuje emoční zkušenost člověka, což se vyznačuje řekla bych až jako geniální propojenost reálného místa, které uchovává kolektivní paměť všech lidí žijících na oném místě. Ve

¹⁴ SHIBLI, Adania. *Minor Detail*. 2020. ISBN 0811229076.

Minor Detail pak Shibli mistrně využívá dvojdílné časové dělení. První částí je snaha o rozkrytí zločinu a druhá část je nalezení pravdy. Jedná se tudíž o metaforu přiznání spáchání zločinu na palestinském lidu a jeho následné odhalení a potrestání. Autorka tak naznačuje, že konflikt není jen zkušenost, kterou má tisíce lidí. Konflikt se podle ní přenáší nejen do osobních životů, ale i do fungování systému, soudních a politických záležitostí, veškeré prostory jsou tvořeny válkou. Tedy ne jen lidé, ale i okolí formuje dění vlasti. Ve všech románech tak popisuje paměť, trauma a hledání spravedlnosti a především pravdy.¹⁵

¹⁵ SHIBLI, Adania. *Minor Detail*. 2020. ISBN 0811229076.

6. Porovnání a následná analýza mužské a ženské interpretace palestinského konfliktu v beletrii

Ve srovnání čtyř beletristických textů se rýsují dvě odlišné, avšak vzájemně se doplňující perspektivy palestinského konfliktu: mužská interpretace, zastoupená Ghassánem Kanafáním¹⁶ (*Muži na slunci*, „Návrat do Haify“) a Mahmúdem Darwíšem¹⁷ (*Deník všedního smutku*), a ženská, reprezentovaná Susan Abulhawou¹⁸ (*Mornings in Jenin*, *The Blue Between Sky and Water*) a Adanií Shibli¹⁹ (*Touch, We Are All Equally Far from Love*, *Minor Detail*). Jako první se zaměříme na mužskou interpretaci. Mužská interpretace klade silný důraz na kolektivní trauma spchané na palestinském obyvatelstvu a následnou politickou akci. Kanafáního příběhy o pašování uprchlíků do Kuvajtu odhalují krutou realitu pocitu vyhnanství tedy exilu následovanou nadějí, která až příliš silně poukazuje na chuť přežít ve světě, který obyvatelům Palestiny již nepatří. Jeho „Muži na slunci“ vykresluje bezmoc muže uvězněných v cisterně, kde se až podivuhodně rychle vytrácí povědomí o své identitě, o tom kdo doopravdy jsme. V „Návratu do Haify“ pak rodinné traumata zdůrazňují rozpolcenost mezi touhou po vlasti a zradu vlastní krve. Darwíš ve svém deníku zkoumá otázku „Kdo jsi?“ jako jádro palestinské identity, kde muži – otec a syn – hledají smysl domova a národního sebeurčení prostřednictvím symbolických míst (al-Birwa, Dejr al-Asad, silnice z Akky do Safadu). Můžeme si povšimnout, že oba autoři oslovují vypravěče a hlavní postavu v mužském rodě.

Ženská interpretace zdůrazňuje individuální a rodinné dimenze konfliktu. Abulhawa spojuje generace v „Ranních v Jeníne“ a *The Blue Between Sky and Water* skrze ženské zkušenosti. Jedná se o ztrátu matky, mateřství i potřebu zachovat rodinné tradice. Její hrdinky hledají domov nejen ve fyzickém prostoru, ale i ve vztazích, které překonávají okupaci a sami se tak posilují. Ženská perspektiva ukazuje, jak se paměť, láska a trauma odráží v každodenním životě a i tom politickém ovlivňující myšlení

¹⁶ KANAFANI, Ghassan. *Muži na slunci a jiné povídky*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1982.

¹⁷ DARWÍŠ, Mahmúd. *Deník všedního smutku*. [S.l.: s.n., 198-]. ISBN 80-900130-0-7.

¹⁸ ABULHAWA, Susan. *Modrá mezi nebem a vodou*. Plus, 2016. ISBN 9788025905500.

¹⁹ SHIBLI, Adania. *Minor Detail*. 2020. ISBN 0811229076.

člověka. Srovnání ukazuje, že mužský narativ zdůrazňuje kolektivní boj, politickou aktivitu a symboliku míst jako hybatelů dějin, zatímco ženský narativ vnímá konflikt skrze intimní vztahy, individuální paměť a emoce. Oba přístupy se prolínají v touze po spravedlnosti a návratu, ale liší se ve stylu psaní. Mužská interpretace je epická zatímco ženská je poetická. Společně vytvářejí plnost palestinského narativu, kde se politické dějiny i osobní svědectví stávají neoddělitelnou součástí boje o identitu a domov.

7. Propojenost narativu v beletrii vůči transkulturní komunikaci

Ve všech analyzovaných textech se palestinský narativ stává mostem mezi kulturami a umožňuje dialog napříč hranicemi – tedy přesně to, čemu se v transkulturní komunikaci říká výměna symbolů, významů a zkušeností. U Ghassána Kanafáního (Muži na slunci, „Návrat do Haify“) vyměňuje symboly skrze dílo, kde se nachází zkušenost s pašováním lidským bytostí, tedy mužů, kteří sdílejí své traumata a naděje. Jazyk, použitý v těchto dílech je velice jednoduchý až prostý, ale za to univerzální. Čtenář se může přiblížit daným emocím skrze popisovanou zradu a vnitřní rozpolcenost postav. Kanafání tak propojuje palestinskou zkušenost exilu s fenoménem migrace, díky čemuž nám pomáhá porozumět jakožto cizincovi.

Mahmúd Darwíš ve Deníku všedního smutku vidí srovnání v symbolice krajiny a domova. Sn aži se tak poukázat o určitou sounáležitost své zemi i přesto, že se nacházíme na jiném místě. Darwíš vyzývá k transkulturnímu dialogu²⁰. Prostor tak považuje jako symbol kolektivní paměti. Susan Abulhawa (Mornings in Jenin, The Blue Between Sky and Water) rozvíjí transkulturní komunikaci skrze média. Autorka píše v angličtině, aby i jiné národy měli povědomí o izraelsko-palestinském konfliktu. Dále transkulturní komunikaci²¹ propojuje skrze matěřství a cit daný všem matkám na zemi. Poukazuje tak na empatii spojující nás všechny napříč kulturami. Adania Shibli (Touch, We Are All Equally Far from Love, Minor Detail) předkládá konflikt jako otázku spravedlnosti. To má za následek zájem i cizích čtenářů, dychtících po spravedlnosti. Skrze tyto přístupy se palestinská literatura dostává do podvědomí okolního světa. Díky propojení konkrétních míst, osobních příběhů i jazykových forem vytvářejí transkulturní prostor, kde se sdílená paměť, utrpení i naděje stávají základem vzájemného porozumění a dialogu.

²⁰ BRABEC, Martin. *Kulturní aspekty globalizace: interkulturní a transkulturní dialog*

²¹ SOKOLÍČKOVÁ, Zdenka. *Výzvy pro transkulturní komunikaci*. 2014. ISBN 8087853229.

Závěr

Závěrem lze říci, že skrze literární díla Ghassána Kanafáního, Mahmúda Darwíše, Susan Abulhawy a Adanie Shibli jsme mohli sledovat palestinský konflikt díky více úhlům pohledu. Kanafáni a Darwíš, reprezentující mužský pohled, zdůrazňují kolektivní trauma, otázku identity a ztráty domova prostřednictvím příběhů emigrace, masakrů a rodinných pout. Jejich jazyk je často epický, plný historických odkazů a symbolických míst, která vytvářejí silné pouto mezi osobní zkušeností a národním osudem. Ať už v cisternách pašovaných uprchlíků či v deníkových záznamech o rodné vesnici, vystupuje tu motiv hrdiny-nositele, který skrze bolest a odhodlání artikuluje potřebu spravedlnosti a návratu. Abulhawa a Shibli nám tak ukazují ženský narativ, který nám popisuje problematiku rodiny, tradice a jejich propojenost s politickým děním. Jejich hlavní postavy jsou matky, dcery, ženy v exilu, které vyprávějí jaké to utrpení ztráty je, ale zároveň se nevzdávají a mají naději. Prostřednictvím ženského pohledu se otevírá důraz na mezilidské vztahy, rodinné tradice a emocionalitu, která nám umožňuje uchovat paměť i přesto že jsme daleko od svého domova.

Srovnání mužské a ženské interpretace nám tak ukázalo, jak silně jsou mezi sebou propojeny. Tyto interpretace nám tak pomáhají pochopit palestinskou zkušenost, která překračuje hranice a dostává se dál do podvědomí okolního světa. Literatura se tak stává hybatelem minulosti a přítomnosti. Celkově tato práce potvrzuje, že beletrie, ať už psaná muži či ženami, je zásadním nástrojem pro uchopení palestinského konfliktu i pro navazování mezikulturního dialogu. Je tak důležité chápat souvislosti mezi sebou a propojovat minulost a přítomnost.

Literatura

ABAŠIŽE, Ir. Palestina, Palestina . Moskva: "Ena da kultura", 2005. ISBN 9789994023615.

ABULHAWA, Susan. *Modrá mezi nebem a vodou*. Plus, 2016. ISBN 9788025905500.

ACHCAR, Gilbert. *The Arabs and the Holocaust: the Arab-Israeli war of narratives*. Paris: Picador Paper, 2009. ISBN 0863568351.

BRABEC, Martin. *Kulturní aspekty globalizace: interkulturní a transkulturní dialog*

BURDA, František. *Za hranice kultur: transkulturní perspektiva*. 2016. ISBN 8073254026.

ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2005.

DARWÍŠ, Mahmúd. *Deník všedního smutku*. [S.l.: s.n., 198-]. ISBN 80-900130-0-7.

EDWARD W. SAID. *Orientalismus: západní koncepce Orientu*. 2008. ISBN 8071859214.

EDWARD T. HALL. *Beyond Culture*. Anchor, 1989.

GERLOFF, Johannes. *Komu patří země Izrael? Židovské osady - válečný zločin, nebo naplnění dávných prorockví?* Praha: Návrat domů, 2002. ISBN 80-7255-065-9.

HASIL, Jiří. *Interkulturní aspekty mezikulturní komunikace*. 2011. ISBN 8074144003.

HOWARD MORLEY SACHAR. *Dějiny státu Izrael*. 1998. ISBN 8090248446.

CHOMSKY, Noam; PAPPÉ, Ilan a BARAT, Frank. *O Palestině*. Přeložil Barbora VOTAVOVÁ. V Olomouci: Broken Books, 2015. ISBN 978-80-905309-9-7.

JAZAIRIOVÁ, Pavla. *Izrael a Palestina, Palestina a Izrael*. 2001. ISBN 8086212181.

KANAFANI, Ghassan. *Muži na slunci a jiné povídky*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1982.

KHALIDI, Rashid. *Palestinian Identity: The Construction of Modern National Consciousness*. Columbia University Press, 2010. ISBN 023115075X.

KUBEŠ, Zdeněk. *Izrael*. [Vyd. 1.]. Praha: Státní nakl. politické literatury, 1960.

LISA SUHAIR MAJAJ. *Geographies of Light*. Web del Sol Association, 2009. ISBN 9781934832080.

MAKDISI, Saree. *Palestine Inside Out*. Ynew York, NY: W.W. Norton, 2008. ISBN 9780393069969.

MORRIS, Benny. *The Birth of the Palestinian Refugee Problem, 1947-1949*. Cambridge University Press, 1989. ISBN 0521338891.

PAPPÉ, Ilan. *Deset mýtů o Izraeli*. Přeložil Magdaléna JEHLÍČKOVÁ, přeložil Filip OUTRATA. V Praze: Rybka Publishers, 2022. ISBN 978-80-87950-71-5.

PAULÍK, Ivo. *Izrael: podrobné a přehledné informace o historii, kultuře, přírodě a turistickém zázemí Izraele*. 2010. ISBN 807445021X.

PTÁČNÍK, Martin. *Izraelsko-palestinský konflikt a možnosti jeho řešení*. Online. 2012. [cit. 2025-07-15].

SAND, Shlomo. *Jak byl vynalezen židovský národ*. Přeložil Veronika HOUDOVÁ, přeložil Přemysl HOUDA. V Praze: Rybka Publishers, 2015. ISBN 978-80-87950-16-6

SAND, Shlomo. *Jak byla vynalezena Země izraelská: od Svaté země k vlasti*. V Praze: Dauphin, 2019. ISBN 978-80-7272-264-8.

KIRSTEN E. SCHULZE. *Arabsko-izraelský konflikt*. 2012. ISBN 8026400003.

SHIBLI, Adania. *Minor Detail*. 2020. ISBN 0811229076.
SHLAIM, Avi. *Izrael a Palestina: přehodnocení, revidování, vyvracení*. Přeložil Daniela BARTÁKOVÁ. XXI. století. Praha: Academia, 2016. ISBN 978-80-200-25449.

SOKOLÍČKOVÁ, Zdenka. *Výzvy pro transkulturní komunikaci*. 2014. ISBN 8087853229.

VÍCHA, Kamil. *Ad: izraelsko-palestinský konflikt*.